

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 09.11.1965, sp. zn. 5 C 22/65, ECLI:CZ:NS:1965:5.C.22.1965.1

Číslo: 4/1966

Právní věta: V řízení o zrušení spoluvlastnictví a o vypořádání mezi spoluvlastníky není soud vázán návrhem na způsob vypořádání a může svým rozhodnutím rozdělit věc přesto, že se navrhovatel domáhal přikázání svého spoluvlastnického podílu ostatním spoluvlastníkům.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 09.11.1965

Spisová značka: 5 C 22/65

Číslo rozhodnutí: 4

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Podílové spoluvlastnictví

Předpisy: 99/1963 Sb. § 1

§ 100

§ 120

§ 132 40/1964 Sb. § 142

§ 2

§ 5

§ 6

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Navrhovatel M. S. podal u okresního soudu v Berouně návrh na zrušení jeho spoluvlastnictví (jednou ideální polovinou) k pozemku parc. č. 1698/2, zapsanému ve vl. č. 1228 poz. knihy pro kat. území H., jehož celková výměra činí cca 1600 m², s tím, aby jeho podíl byl přikázán odpůrcům J. a R. S. jako dalším spoluvlastníkům, a to proti zaplacení úhrady tohoto podílu částkou 796,40 Kčs.

Okresní soud v Berouně návrhu v celém rozsahu vyhověl. V odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že je vázán právním názorem soudu druhého stupně uvedeným v usnesení krajského soudu v Praze v téže věci, a to v tom smyslu, že navrhované zrušení spoluvlastnictví a přikázání podílu navrhovatele na náhradu ostatním spoluvlastníkům není v rozporu s ustanovením § 142 o. z.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem, že okresní soud v Berouně svým rozhodnutím porušil zákon, a toto zrušil.

Z odůvodnění:

Soud prvního stupně neučinil především správné závěry z usnesení krajského soudu v Praze. V tomto rozhodnutí neřešil totiž odvolací soud otázku opodstatněnosti návrhu v této věci, jak se soud prvního stupně domnívá, nýbrž zaujal právní názor jen k té otázce, že nelze zamítnout návrh na zrušení spoluvlastnictví a provést vypořádání, jestliže se toho jeden ze spoluvlastníků domáhá, nedošlo-li mezi spoluvlastníky k dohodě; a to tím spíše, jestliže navrhovatel uvádí v návrhu jeden ze způsobů zrušení spoluvlastnictví, který zákonná úprava předpokládá. Zároveň však odvolací soud výslovně vytkl soudu prvního stupně, že pro rozhodnutí projednávané věci a pro vyřešení otázky, jakým způsobem v daném případě provést zrušení spoluvlastnictví, neobjasnily náležitě skutkový stav a uložil mu řízení doplnit.

Měl tedy soud prvního stupně provést v dalším řízení potřebné důkazy, a to případně i takové důkazy, které účastníci neoznámili nebo nenavrhli (§ 120 odst. 1 o. s. ř.). Tak by byla odstraněna neúplnost a kusost řízení, vytýkaná odvolacím soudem, a vytvořeny předpoklady k objasnění závěru, zda je na místě, aby spoluvlastnický podíl navrhovatele byl přikázán odpůrcům za přiměřenou náhradu s přihlédnutím k tomu, zda pozemek, o jehož spoluvlastnictví šlo, bude účelně využit v souladu se zájmy společnosti (§ 142 o. z.).

K tomu účelu bylo třeba především zjistit ze spisů býv. ONV v H, uvedených v návrhu, výměru předmětného pozemku, jakož i jeho druh a určení, zejména v tom smyslu, zda jde o pozemek stavební a pro jaký druh zástavby je určen. Pokud z obsahu těchto spisů bude zjištěno, že jde o pozemek, který se stal stavebním s určením pro výstavbu dvou rodinných domků, přičemž u jednoho ze spoluvlastníků odpadly důvody a předpoklady ke stavbě domku, pak je třeba pečlivě uvážit, zda by přikázání spoluvlastnického podílu pozemku dalšímu ze spoluvlastníků nesměřovalo k nežádoucímu zmaření určení tohoto pozemku. Soud se měl také podrobněji zabývat dřívějším řízením u odboru výstavby ONV v B. ohledně udělení přivolení podle zák. č. 65/1951 Sb. ke smlouvě mezi navrhovatelem a odpůrci z 10. 12. 1963, jíž vlastně účastníci smluvně zamýšleli provést převod spoluvlastnického dílu navrhovatele na J a R. S., tedy v podstatě chtěl dosáhnout téhož účelu, jaký navrhovatel v tomto soudním řízení sleduje svým návrhem na zrušení spoluvlastnictví, přičemž tehdy přivolení k převodu ideálního dílu nemovitosti ze strany ONV uděleno nebylo. Soud nezjišťoval ani, zda je možné rozdělení věci mezi spoluvlastníky podle výše jejich podílů (ve smyslu § 142, věta druhá o. z.).

Pokud by výsledky takto doplněného řízení, případně ještě další zjištění, ukázaly, že navrhované přikázání spoluvlastnického podílu navrhovatele ostatním spoluvlastníkům nesměřuje k účelnému využití věci v souladu se zájmy společnosti nebo že je v rozporu se zákonnými ustanoveními a jimi sledovaným účelem (jak je vyjádřen např. v § 490 odst. 2 a § 200 o. z.), pak by soud musil uvážit jiný způsob vypořádání než uvádí navrhovatel v případě zrušení spoluvlastnictví. V řízení o zrušení spoluvlastnictví a vypořádání mezi spoluvlastníky podle § 142 o. z. není totiž soud vázán návrhem na vypořádání mezi spoluvlastníky a může svým rozhodnutím rozdělit věc, třebaže navrhovatel se domáhal přikázání svého spoluvlastnického podílu ostatním spoluvlastníkům nebo některému z nich. Smyslem návrhu spoluvlastníka věci na zrušení spoluvlastnictví a na provedení vypořádání mezi spoluvlastníky, ke kterému nedošlo mezi spoluvlastníky dohodou se všemi zákonnými náležitostmi, je totiž především dosáhnout zrušení spoluvlastnictví a tohoto účelu je dosaženo i tím, že věc soud rozdělí, je-li to možné.

Těmito potřebnými zjištěními (a z nich vyplývajícími závěry) se soud prvního stupně nezabýval a řízení zůstalo tedy neúplné do té míry, že neumožňovalo správné rozhodnutí ve věci. Porušil proto soud zákon v ustanovení §§ 1, 2, 100, 120 odst. 1 a § 13 o. s. ř. v souvislosti s § 142 o. z.

Naproti tomu nebylo možno přisvědčit názoru, obsaženému ve stížnosti generálního prokurátora, že by bylo možno dovodit z povinnosti zkoumat, zda přikázání podílů spoluvlastníkům nebrání účelnému využití věci v souladu se zájmy společnosti, jak tuto povinnost soudům ukládá § 142, věta druhá o. z.,

že soud může nařídit prodej věci ve spoluvlastnictví i v takovém případě, chce-li věc nebo podíl některý ze spoluvlastníků. Podmínkou pro nařízení prodeje a rozdělení výtěžku věci při zrušení spoluvlastnictví soudem je totiž podle výslovného ustanovení třetí hlavy § 142 o. z., že žádný ze spoluvlastníků věc nechce. Hledisko účelného využití věci v souladu se zájmy společnosti ve smyslu § 142, věta druhá (za středníkem) o. z., lze tedy použít jen při prikazování věci (podílů) za přiměřenou náhradu jednomu nebo více spoluvlastníkům.